

УДК 321.01:342.3

ЛЕГІТИМНІСТЬ В ТЕОРІЇ М. ВЕБЕРА

Студ. А.Р. Четверик, гр. Бдю-18

Науковий керівник доц. Т.І. Кадлубович

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою даної роботи є розкриття особливостей та обґрунтування коцепції політичної легітимності за М. Вебером. Завдання – проаналізувати поняття легітимності; виокремити та порівняти типи політичної легітимності.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є політична легітимність.

Методи та засоби дослідження. В процесі дослідження використано методи аналізу наукової літератури та системно-структурний, порівняльний.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Систематизовано уявлення про типи політичної легітимності.

У наш нелегкий час будь-який поважуючий себе и свою країну громадянин повинен добре розрізняти різні типи політичної легітимності, щоб краще розуміти, що таке влада та владні відносини.

Результати дослідження. Розглядаючи проблему влади, неможливо обійти питання її легітимності. Якщо влада спирається лише на силові методи впливу, її можливості є доволі обмеженими. Набагато кращим з погляду ефективності влади є поєднання примусу з добровільною згодою населення підкорятися цій владі. Легітимність (від лат. *legitimus* - згідно з законами, правомірний, законний) - здатність того чи іншого політичного режиму досягти суспільного визнання та виправдання обраного політичного курсу, прийнятих ним політичних рішень, кадрових або функціональних змін у структурах влади. Чим нижче рівень легітимності, тим частіше влада буде спиратися на силовий примус.

Найвідомішою в політології є типологія легітимності М. Вебера, який виокремив три основних типи легітимності політичного панування: традиційний, харизматичний і раціонально-легальний.

Традиційний тип легітимності влади ґрунтується на авторитеті традицій і звичаїв. Влада цього типу встановлюється відповідно до традицій і звичаїв і ними ж обмежується. Підвладні сприймають владу як належну тому, що так було завжди, вони звикли підкорятися владі й вірять у непорушність і священність здавна існуючих порядків. Традиційна легітимність цього типу є влада спадкоємця престолу.

Харизматичний тип легітимності політичного панування ґрунтується на вірі підвладних у незвичайні якості і здібності, винятковість правителя. Такий тип притаманний суспільствам з невисоким рівнем розвитку демократії і політичної культури його членів. Нерідко він виникає і в розвинених демократичних об'єднанні всіх верств суспільства навколо особи політичного керівника для виходу державах у кризові періоди, коли відчувається нагальна потреба в об'єднанні всіх верств суспільства навколо особи політичного керівника для виходу з кризи. При цьому свідомо культивується велич самої особи керівника, авторитет якого освячує владні структури, сприяє визнанню влади населенням.

Раціонально-легальний тип легітимності політичного панування базується на переконанні підвладних у законності (легальності) й доцільності (раціональності) встановлених порядків та існуючої влади. За цього типу легітимності органи влади та їхні керівники обираються через демократичні процедури й відповідальні перед виборцями, правлять не видатні особистості, а закони, на основі яких діють органи влади й посадові

особи. Це — основний тип легітимності політичної влади в сучасних демократичних державах. Оскільки він ґрунтується на довірі громадян до держави як політичного інституту, то називається ще інституціональним, на відміну від персоналізованого типу легітимності, пов'язаного з довірою до осіб керівників. [с. 646-647]

Веберівська типологія отримала загальне визнання, хоча деякі вчені доповнюють її іншими типами легітимності. Американський політолог Д.Істон виділив ідеологічну легітимність, яка опирається на переконаність індивідів у вірності тих ідеологічних цінностей, які проголошені владою (це найефективніший тип легітимності); структурну легітимність, що випливає з довіри населення до структур і норм режиму (до законів, органів влади); персональну легітимність, що має своїм джерелом віру громадян у компетентність лідера, його здатність відповідним чином використовувати владу. В умовах демократії подібний тип легітимності проявляється у повторному переобранні лідерів на виборах. Наприклад, період президентства Б.Клінтона збігся з найдовшою за весь післявоєнний період хвилею економічного росту в США, що асоціювалося громадянами з успіхами діяльності його адміністрації і спричинило його повторне обрання.

Французький політолог Т.Л.Шабо говорить про можливість демократичної (опирається на волевиявлення керованих), технократичної (пов'язана з умінням володарювати) і онтологічної (відповідність влади універсальним принципам людського і соціального буття) легітимності.

Італійський соціолог і історик Г.Ферреро, характеризуючи типи легітимності форм правління, залежно від джерела походження влади виділяє два типи легітимності: монархічну і демократичну.

У реальній практиці різні типи легітимності можуть взаємно доповнювати один одного. Наприклад, у суспільстві, де зберігаються елементи патріархальної або підданської культури, традиції родоплемінних відносин, президенти, які пройшли через процедуру виборів, намагаються заручитися і традиційною легітимністю. Подібне поєднання правових і традиційних основ влади спостерігається і в минулих радянських республіках СРСР, а нині в суверенних державах Азії. Так, у біографії деяких президентів включені дані, що підкреслюють їх пряме походження від правителів або приналежність до найстаріших родів, які традиційно правили тут до входження цих територій у склад Російської імперії. Можливе поєднання харизматичної легітимності з легальною. Так, харизма генерала Ш.де Голля, національного героя Франції після обрання його президентом отримала підкріплення з боку авторитету права.

Висновки. В результаті проведених досліджень було розглянуто різні типи політичної легітимності. Знання та вміння розрізняти різні типи легітимності за М. Вебером допоможуть краще орієнтуватися у різновидах того чи іншого політичного панування, залежно від державного режиму. Краще розуміти становище у своїй державі. Ці знання будуть важливими як для майбутніх політиків і дипломатів, так і для простих громадян.

Ключові слова: політична легітимність, влада, тип, суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>
2. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=54034
3. Вебер М. Політика як покликання і професія // Избр. твори. М., 1990.
4. Музика І. В. Легітимність як політико-правове поняття // Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2009. — Т. 6 : Ла — Мі. — С. 100.
5. В. Корнієнко. Легітимність // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.394. [3, с. 646-647]